UiO : Psykologisk institutt
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Kunnskapsdepartementet

Dato: 22. oktober 2015

PSYKOLOGISK INSTITUTT: Momenter til en uttalelse om forslaget til ny forskningsetikk lov

Psykologisk institutt mener at høringsnotatet som helhet er godt og sakssvarende. Vi støtter ønsket om å innskjerpe forskningsinstitusjonenes ansvar for den etiske standarden i den forskningen. Vi mener at et institutt har plikt til å ha gode rutiner for behandling av mulig brudd på god forskningsetikk. Vi støtter derfor denne innskjerpingen av institusjonenes eget ansvar. Psykologisk institutt har på sitt enhetsnivå, etablert ett eget internt forskningsetisk utvalg. Medlemmene er fire erfarne professorer/førsteamanuensis og en administrativ leder. Alle prosjekter ved instituttet som ikke skal forelegges REK, NESH eller NSD, meldes hit. Denne ordningen bidrar til å synliggjøre forskningsetikk og at forskning ved instituttet skjer i henhold til anerkjente etiske normer.

Vi vil peke på at forskningsetiske utfordringer og problemer ofte oppstår tidlig i en forskningsprosess. Dette kan skje i tverrfaglige prosjekter der ulike disipliner møtes. Det kan også skje når flere skal arbeide sammen i et større prosjekt. Forskningsetisk aktsomhet bør innskjerpes hos studenter, stipendiater og veiledere.

VI vil også peke på to nyanser i avsnittet «Forskere i ekspertroller» på side 8. For det første, er vi enige i at det er viktig å skille mellom forskere i forskerrollen og andre roller, som for eksempel behandler. Noen ganger kan forskere, som også er behandlere, presses av offentlige myndigheter eller andre til å gi fra seg opplysninger (for eksempel barnevern, foreldreskap). Her er det nødvendig at man får hjelp til å avklare hva man kan gi fra seg av forskningsdata til ulike parter. For det andre vil vi vise til, i siste setning, der begrepet «reflekterer» er nevnt. Her kan man supplere teksten med at diskusjoner med kollegaer nettopp kan være en slik refleksjon.

VI oppfatter lovforslaget som et godt og sakssvarende forslag og har følgende kommentarer:

1) §3 deles i to, slik at punktene a-b og c-d-e legges til hver sin paragraf. Det gir tydeligere skille mellom opplæring i god forskningsetikk på den ene siden og rutiner for behandling av mulige brudd på forskningsetiske normer på den andre siden. Opplæringsansvaret blir

Postadresse: Postboks 1094 Blindern, 0317 Oslo
E-post: ekspedisjonen@psykologi.uio.no
www.sv.uio.no/psi/

fremhevet som det overordnede ansvaret og rutiner for å behandle forskningsetiske saker blir tydeliggjort.

2) §6 deles i to, slik at opprettelsen av forskningsetiske utvalg ved en institusjon og opprettelsen av et Nasjonalt granskningsutvalg fordeles på hver sin paragraf. Dette vil igjen fremheve institusjonenes eget ansvar og tydeliggjøre at opprettelsen av et nasjonalt utvalg ikke gjør kravet om institusjonelle utvalg som kan behandle slike saker mindre viktig.

Vi går inn for å beholde den nåværende ordningen, dvs. at Granskingsutvalget ikke blir gjort til et lovfestet klageorgan. Fra enhetsnivået Psykologisk institutt, kan saker sendes videre til Det samfunnsvitenskapelig fakultet, som igjen rapporterer til Universitetets Forskningsetiske Utvalg. Herfra går saken videre til universitetets ledelse som vil kunne vurdere om saken er behandlet og belyst på en måte som gir et forsvarlig grunnlag for en eventuell behandling av sakens personalmessige sider. En person som ikke er tilfreds med behandlingen av sin sak på institusjonsnivå, kan gå videre med saken til Granskingsutvalget, som har anledning til å gå inn i saken på nytt hvis den finner grunn til det. Muligheten for å få en «second opinion» eller endog «third opinion» er altså godt ivaretatt i systemet slik det er i dag. Rettssikkerheten vil ivaretas på en god måte uten at Granskingsutvalget blir ett formelt klageorgan.

På vegne av Psykologisk institutt,

Professor Anne Inger Helmen Borge, forskningsleder